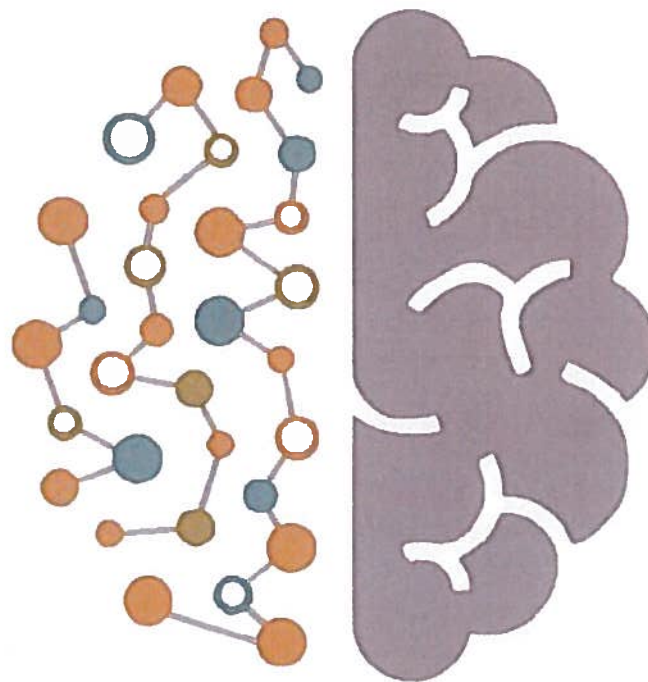

LIMC

LAND INFORMATION MANOEUVRE CENTRE

Weekly update Des- / Misinformatie

Week 36, 26 AUG t/m 1 SEPT 2020

Inhoudsopgave

1. Leeswijzer
2. Inleiding
3. Conclusies
4. Narratief Virus
5. Narratief 5G
6. Narratief [REDACTED]
7. Narratief Rusland versus Europese Unie
8. Verdieping: 5G-Narratief

Bijlagen

[1] Leeswijzer

In het eerste deel van dit product leest u de actuele updates van de vier gevestigde desinformatie-narratieven: Virus-narratief, [REDACTED] Rusland vs. Europese Unie en het 5G-narratief. In het tweede gedeelte leest u een onderwerp ter verdieping. Deze week: Het 5G-narratief.

In dit product wordt gewerkt met een mate van waarschijnlijkheid in relatie tot de gegeven duiding, conclusies of assessments. In de onderstaande tabel is de mate van waarschijnlijkheid toegelicht. NB: de gebruikte terminologie sluit aan zoals het Joint Kennis Centrum (JKC) I&V deze gaat plaatsen in de JDP-2.

Terminologie	Confidence level
Zeer waarschijnlijk	Meer dan 90%
Waarschijnlijk	60-90%
Mogelijk	40-60%
Onwaarschijnlijk	10-40%
Zeer onwaarschijnlijk	Minder dan 10%

[2] Inleiding

Des- en misinformatie in relatie tot COVID-19 hebben een negatief effect op onze samenleving. De overheid wordt daar in toenemende mate mee geconfronteerd. Het duiden van des- en misinformatie in relatie tot COVID-19 is essentieel om snel te kunnen bepalen of, hoe en door wie gereageerd moet worden op een bepaald narratief.

Als ondersteuning richt het LIMC zich op het interpreteren van beschikbare data en het schrijven van aanvullende *assessments*. Dit doet het LIMC aan de hand van de volgende hoofd- en deelvragen:

Hoofdvraag:

In hoeverre beïnvloedt des- en misinformatie in relatie tot COVID-19 de Nederlandse samenleving?

Deelvragen:

1. Wat zijn de heersende narratieven of thema's?
2. Wat is de invloed van des- en misinformatie in relatie tot COVID-19 op het openbaar bestuur?
3. Wat is de invloed van des- en misinformatie in relatie tot COVID-19 op de Nederlandse cohesie?

De vier heersende narratieven uit deelvraag 1 worden wekelijks gemonitord door het LIMC. Dit product schetst de ontwikkelingen die deze narratieven de komende drie maanden mogelijk door zullen maken. De verschillende narratieven zijn onderworpen aan een aantal analysetechnieken die tot *scenario building* leiden. Het resultaat hiervan is een overzicht van mogelijke toekomstscenario's per narratief voor de korte termijn (tot december 2020).

Gezien de huidige juridische restricties op deze opdracht zijn wij beperkt in het monitoren van de scenario's. Het is vooralsnog niet mogelijk om bronmateriaal met persoonsgegevens te verwerken in onze analyses. Om deze reden zijn wij genooddaakt onze *assessments* hoofdzakelijk te baseren op berichtgeving in nieuwsmedia. Daarnaast beperken de juridische restricties het LIMC om de intentie van bronnen te onderzoeken. Het is hierdoor onmogelijk om te achterhalen of er sprake is van des- of misinformatie. Derhalve wordt in dit stuk enkel gesproken over des-/ misinformatie.

Tot slot hebben we een drietal mogelijke scenario's opgenomen (zie bijlage 5) die gelden voor de middellange termijn (tot januari 2021). Deze scenario's zijn niet toegespitst op onze heersende narratieven, maar behelzen de mogelijke impact van des- en misinformatie in zijn geheel. Dit is nodig om de termijn te kunnen verlengen naar zes maanden (de narratieven veranderen te snel om hierover op lange termijn uitspraken te doen) en om te voorkomen dat we eventuele nieuw opkomende narratieven over het hoofd zien door onze focus te veel op onze vier heersende narratieven te leggen.

[3] Conclusies

Heersende narratieven

Het Virus-narratief heeft zich in de afgelopen week verder ontwikkeld in de richting van het scenario "Tegen het Nieuwe Normaal". De andere drie narratieven hebben nauwelijks verandering doorgemaakt, maar worden wel gemonitord.

- Het Virus-narratief: Aandacht neemt toe door onduidelijkheid maatregelen

Het Virus-narratief heeft zich in de afgelopen week verder ontwikkeld in de richting van het scenario "Tegen het Nieuwe Normaal". De aandacht in de traditionele media voor het narratief neemt toe vanwege de onduidelijkheid over de coronamaatregelen omtrent de mondkapjesplicht in Amsterdam en Rotterdam. Daarnaast neemt de aandacht voor de Corona-app met betrekking tot het gebruik en privacy hiervan ook toe. Daarnaast blijft de aandacht voor het narratief vanuit de alternatieve media toenemen. Het is mogelijk dat het hoger beroep van Viruswaarheid tegen het RIVM op 9 september 2020 meer aandacht genereert voor het Virus-narratief in het gehele medialandschap.

- Het 5G-narratief: Afnemende berichtgeving gehele medialandschap

Het 5G-narratief heeft zich in de afgelopen week verder ontwikkeld in het scenario "narratief dooft uit" (zie voor meer informatie hoofdstuk 8: Verdieping 5G-narratief). De traditionele media berichtten nauwelijks over het 5G-narratief en op social media neemt de berichtgeving verder af. Bekendmaking van de datum voor het hoger beroep van Stop5GNL genereert waarschijnlijk hernieuwde aandacht voor dit narratief. De bekendmaking stond gepland op 18 augustus, maar heeft nog niet plaatsgevonden.

- Het [REDACTED] narratief: Berichtgeving slechts vanuit alternatieve media

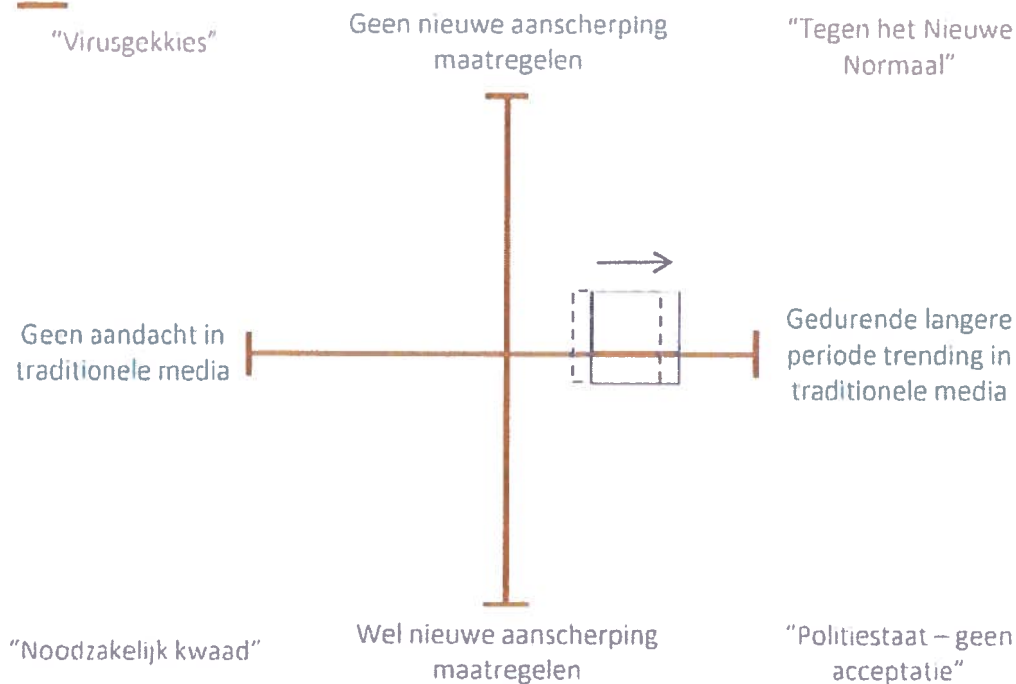
Het [REDACTED] narratief heeft de afgelopen week geen ontwikkeling doorgemaakt. Aandacht in de traditionele media blijft uit en de bestaande berichtgeving komt slechts voort uit de alternatieve media, met een enkele benoeming in de niet-traditionele media. Onduidelijkheid omtrent de veiligheid van een vaccin blijft echter een mogelijke voedingsbodem voor toenemende aandacht.

- Het Rusland vs. Europese Unie narratief: Aandacht in media neemt na aankondiging vaccin weer af

Het Rusland vs. Europese Unie narratief heeft in de afgelopen week geen ontwikkeling doorgemaakt. De aandacht in de traditionele media voor de aankondiging van het Russisch COVID-19 vaccin is na de aankondiging weer afgenomen. Het is mogelijk dat de aandacht voor dit narratief toeneemt, wanneer Rusland meer bekend maakt over het beschikbaar hebben van het vaccin. Op dit moment zijn er (nog) geen gevolgen waargenomen voor de lidstaten/eensgezindheid van de Europese Unie met betrekking tot dit narratief.

[4] Virus-narratief

Dit betreft de uitkomst van een kwalitatieve analyse. Derhalve is er geen schaalverdeling zichtbaar op het assenkruis

Samenvatting: Virus narratief

Het narratief gaat over de invloed van pseudowetenschappelijk onderzoek op de publieke opinie over de getroffen maatregelen tegen COVID-19. Onderzoeken van traditionele onderzoeksinstituten worden betwist door actiegroepen die zich baseren op (eigen) pseudowetenschappelijk onderzoek naar het virus. Het narratief omvat alle mis/desinformatie die gebruikt wordt als verzet tegen het huidige COVID-19-beleid. (zie voor volledig narratief bijlage 1).

Huidig scenario: "Tegen het Nieuwe Normaal"

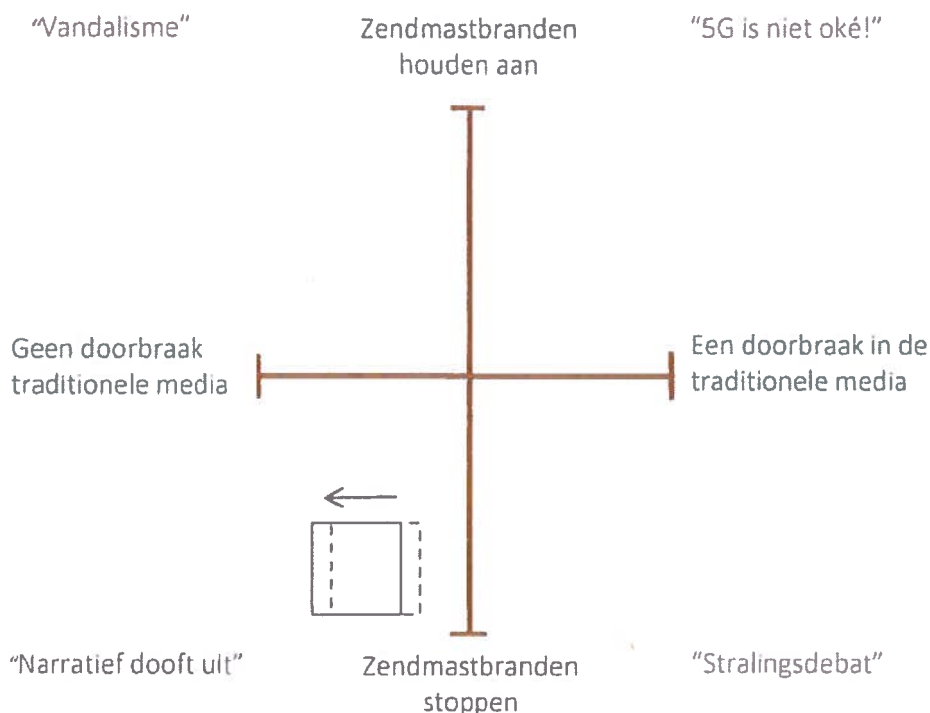
De COVID-19-crisis is na een periode van relatieve rust sinds augustus 2020 verslechterd. In alle media wordt kritisch gerapporteerd over de nieuwe adviezen en maatregelen van de overheid. Dit wordt verder gevoed door de politieke verdeeldheid over het invoeren van maatregelen.

Conclusie: Aandacht neemt toe door onduidelijkheid maatregelen

Het Virus-narratief heeft zich in de afgelopen week verder ontwikkeld in de richting van het scenario "Tegen het Nieuwe Normaal". De aandacht in de traditionele media voor het narratief neemt toe vanwege de onduidelijkheid over de coronamaatregelen omtrent de mondkapjesplicht in Amsterdam en Rotterdam. Daarnaast neemt de aandacht voor de Corona-app met betrekking tot het gebruik en privacy hiervan ook toe. Verder blijft de aandacht voor het narratief vanuit de alternatieve media toenemen. Het is mogelijk dat het hoger beroep van Viruswaarheid tegen het RIVM op 9 september 2020 meer aandacht genereert voor het Virus-narratief in het gehele medialandschap.

[5] Narratief 5G

Dit betreft de uitkomst van een kwalitatieve analyse. Derhalve is er geen schaalverdeling zichtbaar op het assenkruis

Samenvatting: narratief 5G

Volgens dit narratief zijn mensen vatbaarder voor COVID-19 door 5G-straling, omdat 5G-straling het immuunsysteem aantast en het virus zelfs kan verspreiden. (Zie voor volledig narratief bijlage 2).

Huidig scenario: "Narratief dooft uit"

In navolging van de reeks zendmastbranden in april en mei 2020 arresteert de politie een groot deel van de brandstichters. Het aantal zendmastbranden neemt hierdoor af of stopt volledig. Vervolgens verliest het narratief momentum en stapt het merendeel van de activisten over op andere narratieven. De protestbeweging bestaat dan nog uit een kleine groep toegewijden. De activiteiten van deze kleine groep leiden niet tot structurele hernieuwde aandacht en de discussie over het narratief vindt slechts nog sporadisch plaats op social media. (Zie voor volledig scenario bijlage 2.1).

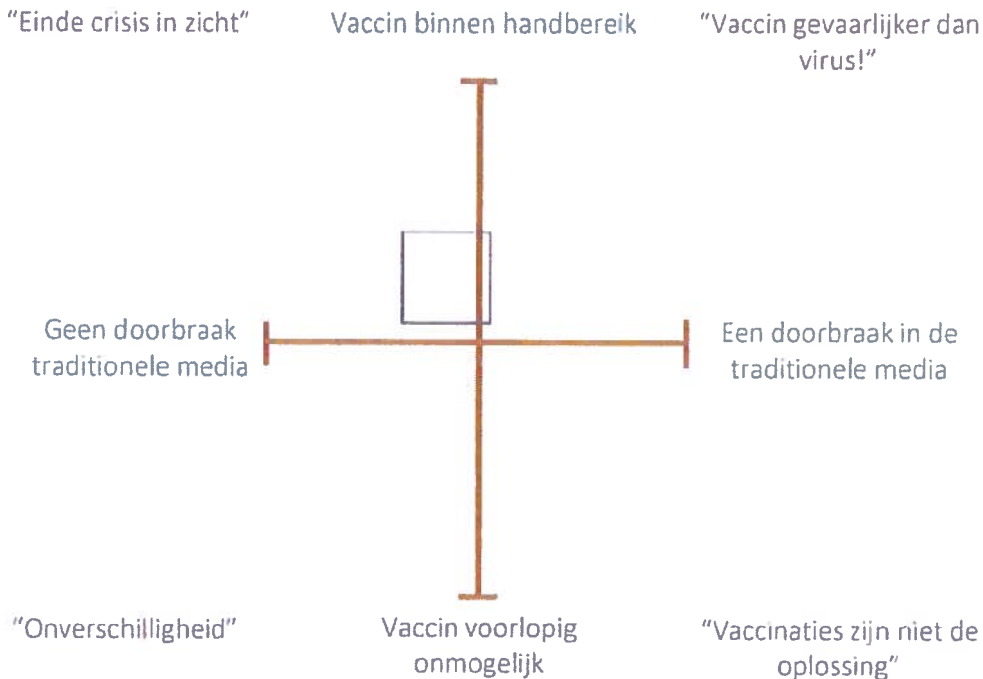
Conclusie: Afnemende berichtgeving gehele medialandschap

Het 5G-narratief heeft zich in de afgelopen week verder ontwikkeld in de richting van het scenario "narratief dooft uit". De traditionele media berichtten nauwelijks over het 5G-narratief en op social media neemt de berichtgeving verder af. Bekendmaking van de datum voor het hoger beroep van Stop5GNL genereert waarschijnlijk hernieuwde aandacht voor dit narratief. De bekendmaking stond gepland op 18 augustus, maar heeft nog niet plaatsgevonden.

In hoofdstuk 8 een inschatting hoe dit narratief zich op de langere termijn ontwikkelt (drie maanden).

[6] Narratief

Dit betreft de uitkomst van een kwalitatieve analyse. Derhalve is er geen schaalverdeling zichtbaar op het assenkruis.

Samenvatting: **[REDACTED]** narratief

Volgens het **[REDACTED]** narratief is het coronavirus in laboratoria van **[REDACTED]** gecreëerd en doelmatig losgelaten onder de wereldbevolking. **[REDACTED]** heeft dit virus ontworpen om veel winst te maken met de verkoop van verplichte vaccins. (Zie voor volledig narratief bijlage 3).

Huidige scenario: "Einde crisis in zicht"

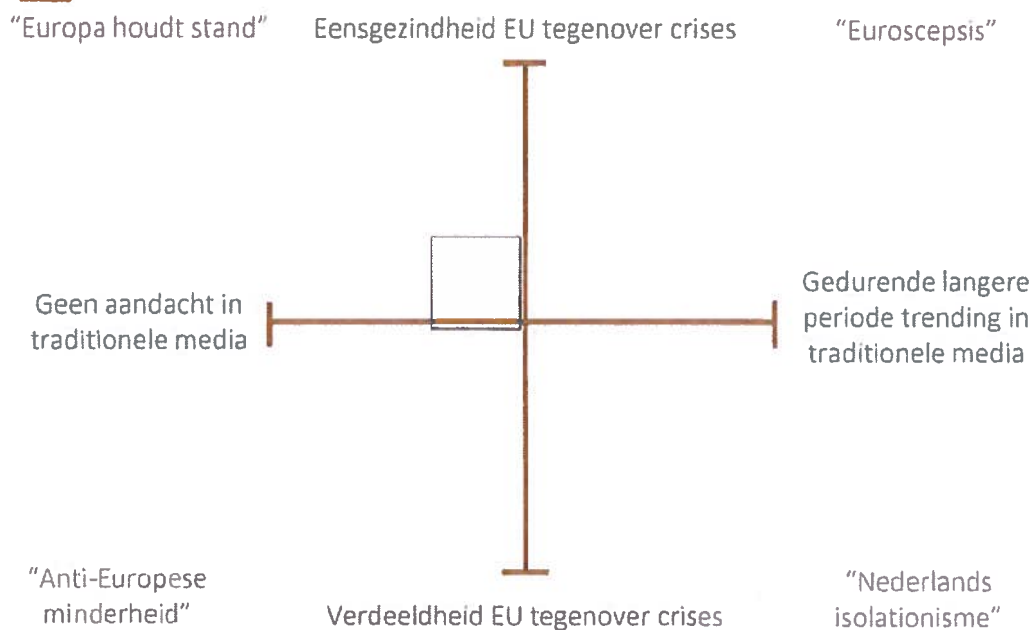
De ontwikkeling van een effectief vaccin raakt in een stroomversnelling, waardoor het reëel lijkt dat er binnen afzienbare tijd een vaccinatieprogramma opgezet kan gaan worden tegen COVID-19. Het anti-vaccinatie narratief leeft slechts onder een klein deel van de bevolking en het vertrouwen in een vaccin blijft groot. De discussie omtrent de veiligheid van een vaccin is hevig, maar blijft beperkt tot kleine groepen op social media. Proeven met vaccinatie worden aangekondigd en vinden plaats zonder weerstand. (Zie voor volledig narratief bijlage 2.2).

Conclusie: Berichtgeving slechts vanuit alternatieve media

Het **[REDACTED]** narratief heeft de afgelopen week geen ontwikkeling doorgemaakt. Aandacht in de traditionele media blijft uit en de nieuwe berichtgeving komt slechts voort uit de alternatieve media, met een enkele benoeming in de niet-traditionele media. Onduidelijkheid omtrent de veiligheid van een vaccin blijft echter een mogelijke voedingsbodem voor toenemende aandacht.

[7] Narratief Rusland vs. Europese Unie

Dit betreft de uitkomst van een kwalitatieve analyse. Derhalve is er geen schaalverdeling zichtbaar op het assenkruis.

Samenvatting: Rusland vs EU narratief

Het narratief gaat over het actief verspreiden van desinformatie door aan Rusland gelieerde partijen met als doel maatschappelijke verdeeldheid te creëren binnen de EU. In het narratief wordt Nederland zelf niet direct als doelwit gezien, maar kunnen Nederlandse belangen in het buitenland wel geschaad worden door desinformatie. Ook kan de eenheid binnen de EU op den duur in gevaar komen. (zie voor volledig narratief bijlage 4).

Huidig scenario: "Europa houdt stand"

Russische desinformatie gericht op het tegen elkaar uitspelen van landen in de EU vindt nauwelijks doorgang in de Nederlandse traditionele media. Hierdoor vindt het narratief nagenoeg geen draagvlak onder de bevolking. De aankondiging vanuit Rusland met betrekking tot een vaccin biedt meer mogelijkheden voor het verspreiden van des/misinformatie met betrekking tot dit narratief. Rusland weet echter geen individuele lidstaten te beïnvloeden met het aangekondigde vaccin.

Conclusie: Aandacht in media neemt na aankondiging vaccin weer af

Het Rusland vs. Europese Unie narratief heeft in de afgelopen week geen ontwikkeling doorgemaakt. De aandacht in de traditionele media voor het Russische COVID-19 vaccin is na de aankondiging weer afgenomen. Het is mogelijk dat de aandacht voor dit narratief toeneemt, wanneer Rusland meer bekend maakt over de beschikbaarheid van het vaccin. Op dit moment zijn er (nog) geen gevolgen waargenomen voor de lidstaten dan wel de eensgezindheid van de Europese Unie met betrekking tot dit narratief.

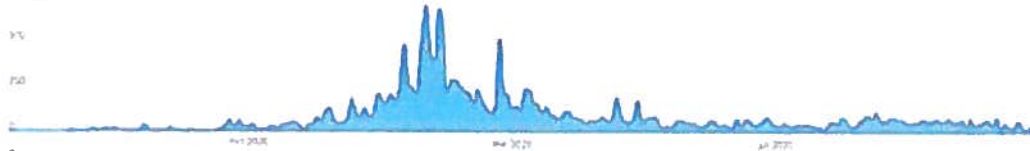
[8] Verdieping: Het 5G-narratief

De COVID-19 crisis heeft in Nederland niet alleen geleid tot een gezondheidscrisis, maar heeft ook een voedingsbodem gecreëerd voor de opkomst van verschillende complottheorieën. Dit is geen nieuw verschijnsel, maar een welbekend proces waarbij onzekerheid en angst die door een crisis worden veroorzaakt zorgen voor een behoefte aan houvast. Een vorm van houvast kan gecreëerd worden middels een complottheorie, omdat een complottheorie een gevoel geeft van duidelijkheid en (zelf)controle.[1][2][3]

Een van de complottheorieën die sterk naar voren is gekomen tijdens de crisis, is het 5G-narratief. De snelheid waarmee dit narratief zich heeft verspreid is verklaarbaar. Hoewel het inherent is aan alle crises dat men op zoek gaat naar duidelijkheid, bracht de COVID-19 crisis een extra dimensie met zich mee, namelijk het gevaar voor de persoonlijke veiligheid en gezondheid. Deze elementen maken, volgens de literatuur, de ontvankelijkheid voor een complottheorie groter. [4][5]

Tussen medio maart en eind mei zijn er verschillende pieken waargenomen in de media-aandacht rondom het 5G-narratief. Het patroon lijkt te wijzen op een relatie tussen fysieke gebeurtenissen enerzijds en de berichtgeving anderzijds. [6] Zo is er een duidelijke piek in berichtgeving zichtbaar na de eerste zendmastbrand in maart. Een kwantitatieve analyse van de berichten in (sociale) media toont aan dat het 5G-narratief na een opleving vanaf medio maart tot mei uit begint te doven.

Activiteit

Berichtgeving op social media over het 5G narratief

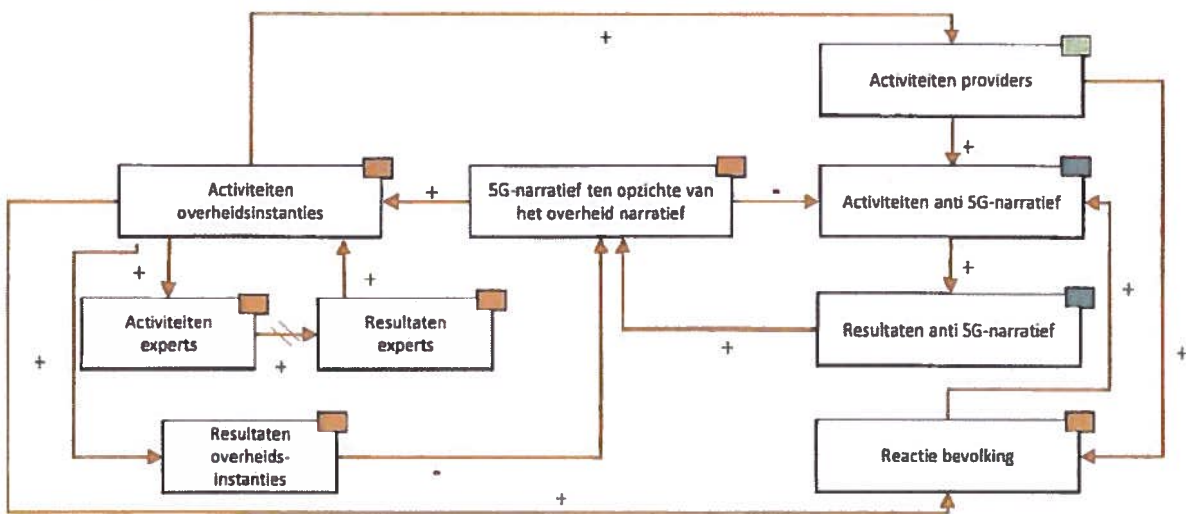
Een grotere ontvankelijkheid voor complottheorieën, gecombineerd met pieken in berichtgeving rondom het 5G-narratief, kan op termijn een negatieve invloed hebben op het draagvlak voor het officiële (overheids-)narratief en daarmee ook voor het onderliggende vertrouwen in de overheid.

Het is van belang om de opleving van het 5G narratief in te schatten om het effect op de Nederlandse samenleving te bepalen. Deze inschatting kan worden gemaakt door te analyseren hoe het 5G-narratief zich heeft ontwikkeld. De centrale vraag voor deze verdieping luidt dan ook: 'In hoeverre is het waarschijnlijk dat het 5G-narratief weer opleeft tussen nu en december 2020?'

Om antwoord te kunnen geven op deze vraag is er een systeemanalyse gemaakt in de vorm van een Causal Loop zoals schematisch weergegeven op de volgende pagina. Uit deze analyse komen de overheid, de anti-5G activisten, en de telecomproviders naar voren als spelers van belang. Van elk van deze spelers zal in de volgende pagina's gekeken worden naar hun geplande en verwachte activiteiten, om een inschatting te kunnen maken van de waarschijnlijkheid van een heropleving van het 5G-narratief.

[8] Verdieping: Het 5G-narratief

Causal Loop Diagram met betrekking tot het 5G narratief.

Aannames:

- Er wordt uitgegaan van een 'zero sum' verband tussen beide narratieven: een afname in het draagvlak voor het overheidsnarratief leidt tot een toename in het draagvlak voor het 5G-narratief en vice versa;
- Wetgevende macht valt niet onder de definiering van overheidsinstanties in dit model;
- Activiteiten voeden het narratief en leiden tot media-aandacht.

Legenda:

- Verband tussen x en y
- + Positief verband
- Negatief verband
- == Vertergend effect

Cognitieve dimensie

In de cognitieve dimensie bevindt zich het geheel van individuen en organisaties en hun (perceptie van) overtuigingen, waarden, belangen en doelstellingen. In deze dimensie onderscheiden we twee lagen: de sociale laag en de cognitieve laag. De sociale laag omvat doelgroepen en hun onderlinge interactie: de overheid, anti 5G-groepen en hun activiteiten, providers en de Nederlandse bevolking. De cognitieve laag omvat gedrag, wil en perceptie van mensen en eventuele beïnvloeding daarvan. Het 5G-narratief bevindt zich in de cognitieve laag.

Virtuele Dimensie

De virtuele dimensie gaat over niet-tastbare communicatie van data en informatie zoals informatie. Deze dimensie bestaat uit de persona laag en de logische laag. De persona laag in dit narratief heeft betrekking op de koppeling tussen de menselijke laag en de virtuele identiteit, zoals de oprichting van anti 5G actiegroepen via social media en de verplaatsing van protestgroepen van social media naar alternatieve media. De logische laag bestaat uit protocollen en software met betrekking op de uitrol van 5G.

Fysieke Dimensie

De fysieke dimensie richt zich op alle zichtbare en tastbare elementen die informatie overbrengen en bij zich dragen. Deze dimensie bestaat uit de fysieke netwerk laag, de fysieke laag en de geografische laag. De fysieke netwerk laag omvat de uitrol van 5G-techniek en de veiling van frequenties. De fysieke laag omvat de ervaring van het aantal zendmastbranden en het toenemend aantal demonstraties. De geografische laag omvat de fysieke plaats met betrekking tot dit narratief, zoals bijvoorbeeld de testlocaties in Groningen.

[8] Verdieping: Het 5G-narratief

1. Activiteiten overheid

De activiteiten van de overheid richten zich op het versterken van het overheidsnarratief ten opzichte van het 5G narratief. Activiteiten van de overheid kunnen plaatsvinden in de cognitieve (persconferentie), virtuele (verspreiden infographics) en fysieke dimensie (testfase 5G in Groningen). Hieronder worden de overheidsactiviteiten -gepland en verwacht- geduid om vervolgens de verwachte aandacht voor het narratief te beoordelen.

1.1. Geplande activiteiten: Bekendmaking datum hoger beroep

Het is waarschijnlijk dat de datum van het hoger beroep, ingediend door Stichting Stop5GNL, binnenkort wordt aangekondigd en slechts kortstondig media-aandacht zal genereren. De datum zou 18 augustus bekend worden gesteld, maar dit is nog niet gebeurd. De stichting Stop5GNL is in hoger beroep gegaan nadat op 25 mei 2020 de rechter de eisen van de stichting in een kort geding had verworpen.[7]

1.2. Verwachte activiteiten: Afzijdigheid overheid

Het is waarschijnlijk dat de overheid zich afzijdig houdt bij kritiek op 5G, om te voorkomen dat actiegroepen onnodig veel aandacht krijgen. Via het RIVM stelt de overheid informatie beschikbaar die de gevaren van 5G weerlegt. Op specifieke activiteiten van actiegroepen, zoals het kort geding, reageert de overheid niet. [8]

1.3 Subconclusie: Aandacht voor narratief door overheidsactiviteiten is onwaarschijnlijk

Het is onwaarschijnlijk dat de aandacht voor het narratief toeneemt door overheidsactiviteiten. Geplande activiteiten leiden slechts kortstondig tot toenemende aandacht en het is te verwachten dat de overheid zich afzijdig houdt van de discussie rondom 5G.

[1] <https://globalhealthnewswire.com/mental/2020/06/05/psychological-science-and-covid-19-conspiracy-theories> (geraadpleegd op 28-08-2020)

[2] <https://hbr.org/2020/07/how-to-inoculate-your-team-against-conspiracy-theories> (geraadpleegd op 28-08-2020)

[3] <https://www.psychologytoday.com/us/blog/psych-unseen/202005/why-do-conspiracy-theories-flourish-during-crisis> (geraadpleegd op 28-08-2020)

[4] <https://www.rnz.co.nz/programmes/the-detail/story/2018747089/why-conspiracy-theories-thrive-in-times-of-crisis> (geraadpleegd op 28-08-2020)

[5] 20200812-DV-LIMC-Informatie_Rapport_003_QuickScan

[6] <https://theconversation.com/four-experts-investigate-how-the-5g-coronavirus-conspiracy-theory-began-139137> (geraadpleegd op 28-08-2020)

[7] <https://stralingsbewust.info/2020/06/23/stop5gnl-hoger-beroep-tegen-uitspraak-kort-geding-is-officieel-ingediend/> (geraadpleegd op 31 augustus 2020)

[8] <https://www.stop5gnl.nl/blog/2020/06/23/stichting-stop5gnl-gaat-in-hoger-beroep-tegen-uitspraak-in-kort-geding/> (geraadpleegd op 31 augustus 2020)

[9] <https://www.dvhn.nl/drenthe/Speciale-woningen-voor-mensen-die-last-hebben-van-straling-afkomstig-van-bijvoorbeeld-5G-masten-gemeenteraad-Westerveld-ermee-wil-experimenteren-25958689.html> (geraadpleegd op 31 augustus 2020)

[10] <https://stralingsbewust.info/2020/08/17/bericht-van- van-het-wetenschappelijk-platform-emf-nederland/#more-16363> (geraadpleegd op 31 augustus 2020)

[11] <https://sgisnietoke.nl/actie/> (geraadpleegd op 31 augustus 2020)

[8] Verdieping: Het 5G-narratief

2. Activiteiten anti-5G actiegroepen

De activiteiten van de anti-5G actiegroepen richten zich op het versterken van het 5G narratief ten opzichte van het overheidsnarratief. Activiteiten van de anti-5G actiegroepen kunnen plaatsvinden in de cognitieve (aanspannen kort geding), virtuele (verspreiden desinformatie) en fysieke dimensie (demonstraties). Hieronder worden de anti-5G activiteiten -gepland en verwacht- geduid om vervolgens de verwachte aandacht voor het narratief te beoordelen.

2.1. Geplande activiteiten: Hoger beroep Stop5GNL

Stop5GNL zet het hoger beroep waarschijnlijk door, om aandacht te genereren voor het 5G narratief in de alternatieve media. Op 17 juni 2020 heeft Stop5GNL een hoger beroep ingediend tegen de uitspraak van de voorzieningenrechter in het kort geding van 25 mei 2020. Volgens Stop5GNL is er een onjuist toetsingskader toegepast en zijn de geraadpleegde onderzoeken onbetrouwbaar. [1]

2.2. Verwachte activiteiten: Burgerinitiatief, onderzoek 5G-straling en petities

Het is mogelijk dat de actiegroepen het 5G narratief proberen te versterken via een burgerinitiatief om te experimenteren met 'stralingsarm bouwen'. Dit burgerinitiatief is mogelijk doordat een lokale partij in de gemeente Westerveld hier een voorstel voor heeft ingediend. De gemeente gaf aan zelf geen experiment te initiëren, maar open te staan voor het faciliteren van een burgerinitiatief.[3]

Anti-5G actiegroepen gaan waarschijnlijk door met het publiceren van 'wetenschappelijke' onderzoeken in aanloop naar het hoger beroep, om meer aandacht te genereren voor het narratief. Hierbij halen zij selectieve informatie uit onderzoeken aan om hun standpunten naar voren te brengen.[4]

Het is mogelijk dat lopende anti-5G petities een reactie van de overheid genereren. Op dit moment lopen er meerdere petities tegen de uitrol van 5G om aandacht te vragen voor de gezondheidsrisico's omtrent 5G-straling. De petities dringen aan op nieuwe, onafhankelijke onderzoeken naar 5G. Een petitie verzoekt de overheid om actie te ondernemen en heeft geen minimumaantal handtekeningen. Een burgerinitiatief dient er toe een onderwerp op de agenda van de Tweede Kamer te plaatsen en behoeft 40.000 handtekeningen. De petitie 'Stop 5G' heeft meer dan 50.000 handtekeningen. [5]

2.3 Subconclusie: Waarschijnlijk tijdelijke toename aandacht door anti-5G activiteiten

Het is waarschijnlijk dat de aandacht voor het 5G-narratief tijdelijk zal toenemen door de geplande bekendmaking van de datum voor het hoger beroep. De verwachte activiteiten zorgen mogelijk voor toenemende aandacht omdat ze de overheid ertoe bewegen te reageren.

[3] <https://www.dvhn.nl/drenthe/Speciale-woningen-voor-mensen-die-last-hebben-van-straling-afkomstig-van-bijvoorbeeld-5G-masten-gemeenteraad-Westerveld-ermee-wil-experimenteren-25958689.html> (geraadpleegd op 31 augustus 2020)

[4] <https://stralingsbewust.info/2020/08/17/bericht-van- van-het-wetenschappelijk-platform-emf-nederland/#more-16363> (geraadpleegd op 31 augustus 2020)

[5] <https://5gisnietoke.nl/actie/> (geraadpleegd op 31 augustus 2020)

[6] <https://www.bnnvara.nl/kassa/artikelen/hoer-staat-het-nu-met-5g> (geraadpleegd op 31 augustus 2020)

[8] Verdieping: Het 5G-narratief

3. Activiteiten providers

De activiteiten van de providers richten zich op het uitrollen van het 5G-netwerk in Nederland en zijn daarmee een voedingsbodem voor de interactie tussen de twee narratieven. Zij hebben dus een indirecte invloed op de activiteiten van de overheid en van de anti-5G actiegroepen. Activiteiten van de providers vinden vooral plaats in de virtuele dimensie (aanbieden 5G) en fysieke dimensie (uitrol infrastructuur). Hieronder worden de activiteiten van de providers -gepland en verwacht- geduid om vervolgens de verwachte aandacht voor het narratief te beoordelen.

3.1 Geplande activiteiten: Uitrol 5G-netwerk

Het is waarschijnlijk dat de uitrol van het 5G-netwerk door providers in Nederland aandacht genereert voor het 5G-narratief in de alternatieve media omdat anti-5G fora kritiek uiten op deze uitrol. Deze kritiek is echter niet nieuw en al meermaals belicht in de (niet-)traditionele media waardoor het onwaarschijnlijk is dat de (niet-) traditionele media opnieuw aandacht besteden aan deze uitrol.[6]

3.2 Verwachte activiteiten: Reclame aanbieden 5G

Providers gaan meer reclame maken voor het gebruik van het 5G-netwerk, waardoor het mogelijk is dat de aandacht voor het 5G-narratief in de alternatieve media toeneemt.

3.3 Subconclusie: Onwaarschijnlijk dat activiteiten providers leiden tot meer aandacht

Het is onwaarschijnlijk dat de activiteiten vanuit de providers leiden tot meer aandacht voor het 5G-narratief in de (niet-)traditionele media. Zowel de effecten van de geplande activiteiten als de verwachte activiteiten leiden alleen tot berichtgeving in de alternatieve media.

[6] <https://theconversation.com/four-experts-investigate-how-the-5g-coronavirus-conspiracy-theory-began-139137>
(geraadpleegd op 28-08-2020)

[9] Conclusie:

Conclusie

Het is onwaarschijnlijk dat er een opleving van het 5G-narratief zal plaatsvinden tussen nu en december 2020. Ondanks dat anti-5G actiegroepen tijdelijke aandacht genereren op alternatieve media leiden geringe activiteiten vanuit de overheid en providers slechts tot beperkte aandacht voor het narratief.

Relativering

Hoewel het gedeelte van het 5G-narratief dat een verband legt tussen 5G en COVID-19 waarschijnlijk uitdooft, is het waarschijnlijk dat het narratief als onderdeel van het stralingsdebat zal blijven sluimeren. Vóór de COVID-19 pandemie sprak men al van 'radiofobie' en had men angst voor magnetrons, hoogspanningskabels en 2G. [1]

In dit geval lijkt de COVID-19 crisis gebruikt te zijn om een impuls te geven aan de verspreiding van het narratief. Een volgende crisis, bijvoorbeeld een zware economische recessie, kan wederom worden aangegrepen om ten tijde van onzekerheid het narratief nieuw leven in te blazen.

Echter hoeft een sluimerend narratief of een eventuele (her)opleving van het 5G-narratief niet direct sterke invloed te hebben op de Nederlandse maatschappij. Online aandacht voor een narratief en/of het online aanhangen van een complottheorie vertaalt zich namelijk niet direct in acties in de fysieke wereld. De stap van online activisme naar activisme in de fysieke wereld is niet vanzelfsprekend. [2]

Mocht er in het hoger beroep door de rechter toch een uitspraak gedaan worden die in het voordeel is van de anti-5G actiegroepen, bestaat de kans dat het narratief weer aan kracht wint. Een uitspraak van de rechter in het voordeel van de anti-5G actiegroepen geeft immers nieuwe input voor het 5G debat. Op dit moment is er nog geen datum voor het hoger beroep vastgesteld.

[1] <https://theconversation.com/four-experts-investigate-how-the-5g-coronavirus-conspiracy-theory-began-139137> (geraadpleegd op 28-08-2020)

[2] 20200812-DV-LIMC-Informatie_Rapport_003_QuickScan

Bijlagen

1. Narratief Virus
 - 1.1 Mogelijke scenario-ontwikkeling Virus-narratief
2. Narratief 5G
 - 2.1 Mogelijke scenario-ontwikkeling 5G-narratief
3. Narratief [REDACTED]
 - 3.1 Mogelijke scenario-ontwikkeling [REDACTED] narratief
4. Narratief Rusland vs. Europese Unie
 - 4.1 Mogelijke scenario-ontwikkeling Rusland vs. Europese Unie -narratief
5. Middellange termijn scenario's
6. Medialandschap Nederland

Bijlage 1

Narratief Virus

De kern van het Virus-narratief is de wetenschappelijke discussie. Normaal gesproken worden verschillende hypothesen uitvoerig getest en onderworpen aan een peer review voordat deze gepubliceerd worden. Echter, door de grote tijdsdruk vindt er momenteel minder kwaliteitscontrole plaats en vindt de discussie omtrent de validiteit van de hypothesen niet meer plaats achter gesloten deuren. Hierdoor ontstaat er onduidelijkheid in het publieke domein over o.a. de rol van verspreiding door aerosolen, het nut van 1,5 meter afstand houden, wondermiddelen en de vraag of kinderen wel of niet besmettelijk zijn.

Het resultaat hiervan is dat (pseudo)wetenschappelijke onderzoeken continu resultaten publiceren die door de media worden overgenomen en voor waar worden aangenomen. Deze worden vervolgens net zo snel weerlegd door andere (pseudo)wetenschappelijke onderzoeken.

Momenteel is een sterke vermenging zichtbaar van verschillende bewegingen en narratieven rondom een kern van desinformatie omtrent het virus. Stichtingen als VirusWaaizin en Smart Exit presenteren zichzelf als 'alternatief RIVM' en pretenderen wetenschappelijke zekerheid in huis te hebben dat het COVID-virus niet gevaarlijk is, dat er nauwelijks mensen aan overleden zijn en vooral dat de COVID-maatregelen schadelijk zijn voor mensen in plaats van nuttig. Door de maatregelen te *framen* als inperking van 'grondrechten' en aanzet tot een 'politiestaat' vindt men aansluiting van andere anti-overheidsgroeperingen.

Deze combinatie van narratieven en bewegingen heeft zich geuit in een aantal demonstraties, waarbij het uit de hand gelopen protest van 21/06 leidde tot een heftige confrontatie tussen politie en relschoppers. Deze escalatie wordt door de actievoerders en sommige politici gebruikt om het narratief te versterken. Door alle ontstane ophef is VirusWaaizin in de afgelopen weken veelvuldig besproken in de traditionele media en heeft het hierbij herhaaldelijk kans gekregen haar narratief te verspreiden voor een groot publiek.

De grens tussen wetenschappelijk debat en misinformatie is niet altijd scherp in dit narratief, maar duidelijk zichtbaar is dat groeperingen (on)bewust aan de haal gaan met gedeeltelijke, verouderde of niet-relevante informatie om (niet-)handelen m.b.t. COVID-19 te rechtvaardigen. Daarnaast kunnen de tegenstrijdige berichten leiden tot onduidelijkheid/verwarring omtrent de waarheid

Bijlage 1.1

Mogelijke scenario-ontwikkeling Virus-narratief

De kernonzekerheden 'opnieuw aanscherpen maatregelen' en 'doorbraak in traditionele media' zijn binnen het Virus-narratief tegen elkaar afgezet om tot vier verschillende scenario's te komen.

Scenario "Virusgekkies"

Na de laatste ronde van versoepelingen is de COVID-crisis beheersbaar gebleven, een nieuwe aanscherping van maatregelen is niet nodig gebleken. Hierdoor is de aandacht voor alternatieve narratieven omtrent het virus afgenomen en worden groepen als VirusWaanzin weinig serieus meer genomen. In traditionele media wordt enigszins spottend teruggekeken op de protesten van de 'Virusgekkies' tijdens de zomermaanden. Indien er ontwikkelingen zijn rondom COVID wordt de uitleg van het RIVM hierover door traditionele media gecommuniceerd en door het merendeel van de bevolking voor waar aangenomen.

Scenario "Tegen het Nieuwe Normaal"

Na de laatste ronde van versoepelingen blijft de COVID-crisis beheersbaar, een nieuwe aanscherping van maatregelen is niet nodig. De discussie rondom de noodzaak van bepaalde 'basisregels' (anderhalf meter afstand houden) blijft een bron van onrust en wordt sinds de zomer al in twijfel getrokken door actiegroepen en belanghebbende ondernemers voor wie deze regel omzetting betekent. Regelmatig komen aanhangers van dit alternatieve narratief aan het woord in de traditionele media en niet zelden leidt dit tot demonstraties.

Scenario "Noodzakelijke kwaad"

Als gevolg van versoepelingen tijdens de zomermaanden heeft het virus kans gezien om zich te verspreiden in een tweede golf. De overheid ziet zich genooddaakt de maatregelen opnieuw aan te scherpen om ineensinking van de zorgcapaciteit te voorkomen. Het RIVM en vooraanstaande virologen kunnen overtuigend aantonen dat het niet naleven van de 'basisregels' tot deze nieuwe uitbraak hebben geleid, waardoor in de traditionele media niet alleen de aandacht voor alternatieve theorieën over het virus is afgenomen, maar deze ook geregeld worden ontkracht.

Scenario "Geen acceptatie"

Na de versoepelingen tijdens de zomermaanden heeft het virus kans gezien om zich te verspreiden in een tweede golf. De overheid ziet zich genooddaakt een tweede *lockdown* af te kondigen. Toch zijn actiegroepen erin geslaagd de aandacht van traditionele media vast te houden en zwepen zij de bevolking op tegen de nieuwe invoer van maatregelen. De naleving van de tweede *lockdown* is beroerd en de handhaving ervan wordt door actiegroepen op grote schaal in traditionele media afgeschilderd als 'fascistisch' en 'het product van een politiestaat'. Demonstraties en onrusten komen regelmatig voor.

Bijlage 2:

Narratief 5G

Het 5G-narratief is van januari tot eind juni 2020 prominent in de media aanwezig geweest. Het verhaal dat verspreid wordt is dat mensen door 5G vatbaarder zouden zijn voor COVID-19 doordat het immuunsysteem aangetast zou worden. In een andere variant wordt zelfs beweerd dat 5G het virus zelfs zou verspreiden. De oorsprong van dit narratief is nog onduidelijk. Mogelijk is het ontstaan in België of het Verenigd Koninkrijk en van daar uit verder verspreid via sociale media.

In Nederland bestaan meerdere besloten Facebook-groepen waarin mensen die tegen 5G zijn zich hebben verenigd. De grootste hiervan heeft ruim 33.000 leden en is op 24 maart van dit jaar aangemaakt. Daarnaast kwam de stichting 'Stop 5G NL' met enige regelmaat in het nieuws wegens het kort geding dat zij tegen de Nederlandse staat aanspanden. Deze stichting draagt haar narratief ook uit op haar eigen website.

Ondanks dat dit narratief meermaals ontkracht is en het kort geding verloren is, blijven aanhangers van deze theorie overtuigd van het gevaar van 5G. Zij verwijzen hierbij veelvuldig naar (pseudo-)wetenschappers uit de hele wereld die over de gevaren van 5G schrijven. Officiële metingen geven nog altijd geen indicatie dat de straling daadwerkelijk gevaarlijk is of gezondheidsschade op zou leveren.

De stichting heeft aangegeven in hoger beroep te gaan tegen de uitspraak van het kort geding. Alleen indien het hoger beroep wordt gewonnen, is het waarschijnlijk dat het 5G-narratief zal doorbreken in de traditionele media. In dat geval zal het aan invloed winnen, anders dooft het waarschijnlijk uit.

Bijlage 2.1:

Mogelijke scenario-ontwikkeling 5G-narratief

De kernonzekerheden 'voortzetting zendmastbranden' en 'doorbraak in traditionele media' zijn binnen het 5G-narratief tegen elkaar afgezet om tot vier verschillende scenario's te komen.

Scenario "Vandalisme"

Na het verloren hoger beroep vinden gedurende de zomermaanden meerdere zendmastbranden plaats, uit politieonderzoek blijkt dat het nog altijd om eenmansacties gaat. Af en toe ontstaan er tijdelijk en lokaal wat problemen in het communicatienetwerk, maar de uitrol van 5G wordt niet serieus verstoord en de zendmastbranden zorgen in het algemeen voor afkeer tegen anti-5G activisten. Aangezien niemand op grote schaal hinder ondervindt van het nieuwe netwerk is er geen aandacht voor de inhoud van het alternatieve narratief in de traditionele media.

Scenario "5G is niet oké"

De rechter gaat tijdens de behandeling van het hoger beroep mee met de actiegroepen die beweren dat er nog niet voldoende onderzoek is gedaan naar de effecten van 5G-straling op de volksgezondheid. De overheid is daardoor genoodzaakt de uitrol van 5G tijdelijk stop te zetten. Daarnaast is deze uitspraak ook het startschot voor een nieuwe golf van zendmastbranden. Traditionele media proberen de rechterlijke uitspraak te doorgronden door regelmatig activisten uit te nodigen voor interviews in kranten en talkshows op TV, hun boodschap heeft door de rechterlijke uitspraak aan legitimiteit gewonnen.

Scenario "Narratief dooft uit"

Nadat de politie een aantal verdachten arresteert komt er vrij abrupt een einde aan de zendmastbranden. De activisten verliezen het hoger beroep en de uitrol van 5G verloopt voorspoedig, waardoor het narratief steeds meer uit beeld verdwijnt. Mensen ervaren geen last van 5G –frequenties en het narratief lijkt daardoor steeds ongeloofwaardiger. De traditionele media heeft totaal geen aandacht meer voor het onderwerp en het narratief zakt weg naar een zeer kleine kring op sociale media waar complottheorieën rondom technologie altijd al rondgaan.

Scenario "Stralingsdebat"

De rechter gaat tijdens de behandeling van het hoger beroep mee met de actiegroepen die beweren dat er nog niet voldoende onderzoek is gedaan naar de effecten van 5G-straling op de volksgezondheid. Dit leidt weliswaar niet tot een toename van het aantal zendmastbranden, maar is wel het startschot voor een breed maatschappelijk debat in de traditionele media over de noodzaak van steeds verdergaande technologie en de impact die dat mogelijk zou kunnen hebben op de volksgezondheid. De anti-5G activisten zijn hierin een vocale groep die regelmatig verschijnen in traditionele media en uitgebreid de kans krijgt haar verhaal te doen.

Bijlage 3

Narratief [REDACTED]

Het [REDACTED] en anti-vaccinatie narratief beweert dat het coronavirus in laboratoria van [REDACTED] is gecreëerd en doelmatig losgelaten zou zijn. Het doel zou zijn om de hele wereldbevolking te onderwerpen aan een vaccinatieprogramma. Bij dit vaccinatieprogramma zouden microchips ingebracht worden die 'de geglobaliseerde elite' in staat stellen om de wereldbevolking te controleren.

In andere varianten wordt aangehaald dat een vaccin als doel heeft de wereldbevolking uit te dunnen (gebaseerd op uitspraken van [REDACTED] over het inperken van de overbevolking), of dat hij dit virus ontworpen zou hebben om veel winst te maken met de verkoop van verplichte vaccins.

De WHO en het RIVM worden genoemd als instanties die afhankelijk zouden zijn van [REDACTED]. Het argument hiervoor is dat [REDACTED] wereldwijd grote hoeveelheden geld investeert in vaccinatieprogramma's en onderzoek.

In Italië riep een parlementslid op tot de vervolging van [REDACTED] door het Internationaal Gerechtshof wegens misdaden tegen de mensheid, wat op internet weer tot een gerucht leidde dat de Italiaanse overheid [REDACTED] zou willen arresteren.

In Nederland zien we in toenemende mate een vermenging tussen groeperingen die zich verzetten tegen de COVID-19-maatregelen en het [REDACTED] narratief. Op diverse manifestaties zien we delen van het [REDACTED] narratief terug komen.

De oorsprong van de informatie die op Nederlandstalige pagina's gedeeld wordt, lijkt afkomstig uit de VS. Het gaat voornamelijk om Amerikaanse video's met Nederlandse ondertiteling. Daarnaast wordt het narratief via sociale media, alternatieve nieuwssites, Stichting VirusWaanzin, Stichting Vaccinvrij, beroemdheden, politici en in sommige Amerikaanse tv-programma's herhaald. Het prominente Russische nieuwsmedium *Russia Today* heeft het verhaal ook verspreid.

Hoewel onbekend is wat de exacte aanhang en verspreiding van dit narratief is in Nederland, valt op dat er sinds 2015 een dalende trend in de vaccinatiegraad zichtbaar is. Waar dit voorheen boven de 95% lag, was dit in 2019 gedaald tot 90-92%. De huidige coronacrisis en het uitzicht op een nieuw, grootschalig vaccinatieprogramma biedt verdere voedingsbodem voor dit soort narratieven.

Bijlage 3.1

Mogelijke scenario-ontwikkeling [REDACTED] narratief

De kernonzekerheden 'ontwikkeling vaccin' en 'doorbraak in traditionele media' zijn binnen het [REDACTED] narratief tegen elkaar afgezet om tot vier verschillende scenario's te komen.

Scenario "Einde crisis in zicht"

De ontwikkeling van een effectief vaccin is in een stroomversnelling geraakt na belangrijke wetenschappelijke ontdekkingen. Hierdoor lijkt het reëel dat er binnen afzienbare tijd een vaccinatieprogramma opgezet kan gaan worden tegen COVID. Het anti-vaccinatie narratief leeft onder de bevolking, maar het weet vooralsnog niet veel aandacht of aanhang te genereren. Daarentegen is in de traditionele media het officiële narratief over hoe het vaccin een einde kan maken aan de COVID-19-crisis dominant.

Scenario "Vaccin gevaarlijker dan virus!"

De ontwikkeling van een effectief vaccin is in een stroomversnelling geraakt na enkele belangrijke wetenschappelijke ontdekkingen. Hierdoor lijkt het reëel dat er binnen afzienbare tijd een vaccinatieprogramma opgezet kan gaan worden tegen COVID-19. Tegelijkertijd zaaien prominente figuren twijfel over bijwerkingen van dit eerste vaccin en dat een alternatief vaccin, dat pas later beschikbaar wordt, aanzienlijk veiliger is. De discussie laait op in de traditionele media. Anti-vaccinatiebewegingen krijgen in de traditionele media volop ruimte om hun alternatief narratief te presenteren. Het aantal aanmeldingen voor het vaccinatieprogramma ligt lager dan verwacht.

Scenario "Onverschilligheid"

Door onvoorziene tegenslagen in de ontwikkeling van een vaccin moet geconcludeerd worden dat een vaccin niet binnen afzienbare tijd beschikbaar zal zijn. De traditionele media en het grote publiek reageren gelaten, de alledaagse situatie verandert immers niet en de aandacht ligt vooral op de andere zijde van deze crisis : de economische schade. Na initiële berichten over het mislukken van de testfase van het vaccin verdwijnt het onderwerp uit de belangstelling. Hierdoor geniet ook het alternatief narratief relatief weinig aandacht in de traditionele media.

Scenario "Vaccinaties geen oplossing"

Door onvoorziene tegenslagen in de ontwikkeling van een vaccin moet geconcludeerd worden dat een vaccin niet binnen afzienbare tijd beschikbaar zal zijn. Na het uitbreken van een tweede golf met bijbehorende tweede lockdown smacht de bevolking naar een oplossing voor de medische en economische malaise waarin het land verkeert. In de traditionele media woedt discussie over de haalbaarheid van een vaccin en ontstaat ruimte voor de vraag of vaccinaties überhaupt nut hebben en niet gewoon gevaarlijke geldverspilling zijn. Dit alternatieve narratief wordt vocaal sterk uitgedragen door bepaalde actiegroepen die hiervoor veel ruimte krijgen in landelijke kranten en talkshows.

Bijlage 4

Narratief Rusland vs. Europese Unie

In het narratief Rusland versus Europese Unie komt naar voren dat de Russische media diverse complottheorieën voeden. Voorbeelden hiervan zijn berichten over het onder druk zetten van kleinere EU-lidstaten door de grotere lidstaten om Russische hulp te weigeren; dat het westen de impact van het COVID-19 virus overdrijft en dat NATO het COVID-19 virus gebruikt als excuus om hun steun aan de Baltische staten te beëindigen. Daarnaast stoken Russische media ook in het [REDACTED] anti-vaccinatie narratief. Wat de Russische media daarmee o.a. proberen aan te tonen is dat Rusland de lidstaten van de EU helpt terwijl de EU/ Europese bondgenoten dat nalaten. Een van de mogelijke doelstellingen kan zijn dat Rusland probeert aan te tonen dat de EU niet in staat is om zijn eigen bevolking te beschermen.

Hoewel er relatief weinig Nederlandstalige desinformatie uit Rusland te vinden is, heeft deze desinformatie indirect wel degelijk invloed op Nederlandse belangen. Met name de internationale organisaties waar Nederland vitale belangen bij heeft, worden geraakt door Russische narratief. Vooral aantasting van het draagvlak onder de Nederlandse bevolking voor EU-lidmaatschap kan door de verspreiding van desinformatie in potentie schadelijke gevolgen hebben.

Bijlage 4.1

Mogelijke scenario-ontwikkeling RUS vs. EU-narratief

De kernonzekerheden 'eensgezindheid EU' en 'doorbraak in traditionele media' zijn binnen het Rusland vs Europa-narratief tegen elkaar afgezet om tot vier verschillende scenario's te komen.

Scenario "Europa houdt stand"

De Europese Unie blijkt ondanks de vele crises weerbaarder dan gedacht. Russische desinformatie gericht op het tegen elkaar uitspelen van landen vindt geen doorgang bij traditionele media en is daardoor weinig effectief. Na initiële verdeeldheid weten de Europese leiders eensgezind een akkoord te sluiten dat een stabiel fundament biedt voor herstel in de nabije toekomst. Het draagvlak voor de EU neemt in de Nederlandse samenleving niet significant af.

Scenario "Eurosceptis"

Nederland en overige EU-lidstaten worden gericht beïnvloed door Russische desinformatiecampagnes. In de traditionele media worden op grote schaal narratieven overgenomen die verdeeldheid tussen Europese landen en de vermeende incompetentie van de Europese instanties uitvergroot. Sommige politici gebruiken de alternatieve narratieven om te scoren onder een euro sceptisch publiek en staan hoog in de peilingen in aanloop naar de verkiezingen. Ondanks kritiek uit de nationale politiek weten de Europese leiders zich te verenigen en een eensgezinde oplossing te vinden voor de crises.

Scenario "Anti-Europese minderheid"

De Europese leiders slagen er niet op tijd in om een gezamenlijke oplossing te vinden voor de huidige crises. Ondanks dat desinformatiecampagnes vanuit Rusland nooit echt het grote publiek hebben gevonden via traditionele media, voelt de Nederlandse regering zich in haar beleid tegenover Europa onder druk gezet door een vocale, anti-Europese minderheid. Ondanks uitgebreide analyses in traditionele media over het nut en belang van de EU voor een handelsland als Nederland klinkt de roep om een 'Nexit' op sociale media en onder politici steeds luider.

Scenario "Nederlands isolationisme"

De Europese leiders slagen er niet in zich te verenigen in een gezamenlijk aanpak om uit de crises te komen. Russische narratieven die de Europese verdeeldheid uitvergrooten gaan op grote schaal rond in Nederland, ook onder traditionele media. Politieke partijen gaan steeds vaker mee met de roep die onder de bevolking rondgaat rondom een Nexit. Op grote schaal wordt gesproken over een terugkeer naar de Gulden, over 'luie Italianen' en 'spilzieke Grieken' en over de noodzaak om de controle terug te vorderen uit Brussel.

Bijlage 5

Mogelijke scenario's des-/misinformatie algemeen

Onderstaande scenario's zijn gebaseerd op een vast aantal drijvende krachten achter des- en misinformatie. Over deze drijvende krachten worden onderbouwde aannames gedaan, die leiden tot een *baseline* scenario (het meest waarschijnlijke). Vervolgens wijzigen we één van de onzekere aannames om tot een plausibel alternatief scenario te komen. Tot slot wijzigen we een aanname waarvan het zeer onwaarschijnlijk is dat deze zal veranderen om tot een *wild card* scenario te komen.

Scenario "Baseline"

Het bereik van en vertrouwen in de NPO en traditionele media blijft groot. De traditionele media blijven de overheid bovendien steunen, dus zelfs met het uitbreken van een tweede golf in het najaar blijft de grote meerderheid van de Nederlandse bevolking overtuigd van de effectiviteit van de Nederlandse aanpak. De tweede golf wordt tijdig gesignaleerd en blijft beheersbaar. De verslapping rondom het naleven van coronamaatregelen zet door. In aanloop naar de verkiezingen groeit de invloed van des- en misinformatie op bestaande maatschappelijke spanningen met als doel het politieke debat op scherp te zetten. Politici en beroemdheden zijn dan ook steeds vaker verspreiders van des- en misinformatie.

Scenario "Plausible alternative"

Het bereik van en vertrouwen in de NPO en traditionele media blijft groot. De traditionele media blijven de overheid bovendien steunen, dus zelf met het uitbreken van een tweede golf in het najaar blijft de grote meerderheid van de Nederlandse bevolking overtuigd van de effectiviteit van de Nederlandse aanpak. De tweede golf wordt tijdig gesignaleerd en blijft beheersbaar. De verslapping rondom het naleven van coronamaatregelen door een deel van de bevolking leidt tot afkeer bij de rest van de Nederlanders. De voor- en tegenstanders van maatregelen komen rechtlijnig tegenover elkaar te staan, wat de samenleving sterk polariseert. In aanloop naar de verkiezingen groeit de invloed van des- en misinformatie op bestaande maatschappelijke spanningen met als doel het politieke debat op scherp te zetten. Politici en beroemdheden zijn dan ook steeds vaker verspreiders van des- en misinformatie.

Scenario "Wild Card"

Het algemene bereik van de NPO en traditionele media blijft groot. Een grote meerderheid van de Nederlandse bevolking verneemt via deze kanalen het officiële narratief. In de loop van de zomer vindt een doorbraak plaats in de zoektocht naar een effectief vaccin, waardoor het realistisch wordt dat deze in het najaar beschikbaar komt. Er is veel onduidelijkheid omtrent de veiligheid, de werking en de beschikbaarheid van het vaccin. Des- en misinformatie narratieven van verschillende bronnen (anti-vaxx, niet-Europese statelijke actoren, complottheoretici) spelen in op deze onzekerheid. Het resultaat hiervan is dat de Nederlandse bevolking weinig animo heeft om gebruik te maken van het ontwikkelde vaccin.

Bijlage 6

Medialandschap in Nederland [1]

LIMC hanteert drie verschillende categorieën media binnen het Nederlandse medialandschap: Traditionele media, Niet-traditionele media en Alternatieve media.

Traditionele nieuwsmedia: Bedrijven en organisaties die vanuit journalistiek oogpunt nieuws en/of actualiteiten aanbieden, gebruik makend van de journalistieke principes van hoor en wederhoor. Deze nieuwsmedia zijn vaak wel gelieerd aan een bepaalde politieke kleur, maar rapporteren wel genuanceerd.

Niet traditionele media: Nieuwsmedia die niet algemeen nieuws en/of actualiteiten aanbieden, maar bijvoorbeeld specifiek over een bepaald onderwerp of vanuit een bepaalde blik op de wereld. Deze nieuwsmedia kunnen minder genuanceerd zijn dan traditionele nieuwsmedia, of volledig ongenueanceerd.

Alternatieve media: Bronnen die een alternatieve zienswijze bieden dan de (niet) traditionele media.

Traditionele media

- Algemeen Dagblad (AD)	- NRC
- De Telegraaf	- NU
- De Volkskrant	- Reformatorisch Dagblad
- Het Financieel Dagblad	- RTL Nieuws
- Het Parool	- Trouw
- Metronieuws	- Tweakers
- Nederlands Dagblad	- NOS

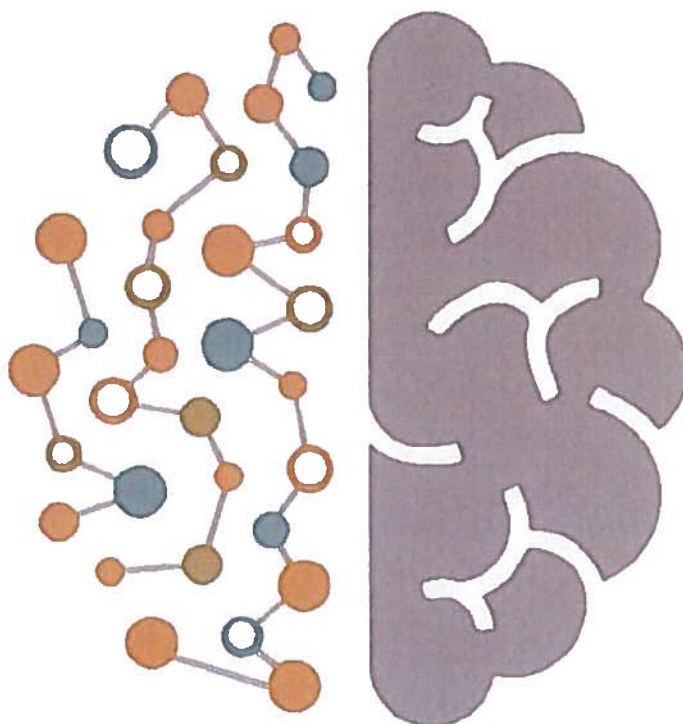
Niet-traditionele media

- De Dagerijkse Standaard	- Joop
- Dumpert	- Libelle
- Elsevier	- LINDA.
- Geenstijl	- Shownieuws
- Hart van Nederland	- Vrij Nederland
- In de Buurt	

Alternatieve media

- Actiegroep Containment Nu	- Stichting Vaccinvrij
- Boublog	- Stop 5G NL
- Café Weltschmerz	- The Post Online
- Common Sense TV	- Veren of Lood
- [REDACTED]	- VirusWaaizin
- Frontnieuws	- WantToKnow
- Nationale bond tegen overheidszaken	- Welingelichte Kringen
- Ongehoord Nederland	- Xandernieuws
- Saltmines	

[1] LIMC weekly update brief 20200622 Medialandschap

LIMC

LAND INFORMATION MANOEUVRE CENTRE

CONTACT US

Lkol Tonnetkazerne
Eperweg 149
8084 HE 't Harde
Gebouw 230

@ limc@mindef.nl

